

Het is de hoogste tijd voor vrouwen in het ambt in de vrijgemaakte kerken

Citation for published version (APA):

Verkerk, M. J. (2017). Het is de hoogste tijd voor vrouwen in het ambt in de vrijgemaakte kerken. *Friesch Dagblad*, 2017(27 januari), 8.

Document status and date:

Gepubliceerd: 27/01/2017

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

Het is de hoogste tijd voor vrouwen in het ambt in de vrijgemaakte kerken

Een neverending story: de vrijgemaakte kerken gaan op haar synode, die vandaag begint, opnieuw spreken over vrouwen in het ambt. Hoe komt het dat die discussie nu pas urgent geworden is? En waarom was en is het überhaupt een discussie in de kerk van alle tijden?

Interview

Ineke Evink

Vorig jaar verscheen het boek *Zonen & dochters profetieren* dat de nodige argumenten bevat voor een volmondig ja op de vraag of vrouwen tot de kerkelijke ambten toegelaten mogen worden. Een van de schrijvers is Maarten Verkerk.

Het boek is bepaald niet zijn eerste publicatie over dit onderwerp. Hoogleraar christelijke wijsbegeerte Verkerk was jarenlang een roepende in de woestijn. Nu lijkt het er, als de voortekenen kloppen, dan toch van te komen. De discussie in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) lijkt helemaal langs de Protestantse Kerk in Nederland heen te gaan. Maar of dat terecht is, is de vraag.

Hoe komt het dat vrouwen in het ambt zo'n heikel onderwerp is in de GKv en in andere orthodoxe kerken?

„Als ik het scherp formuleer is daar eigenlijk maar één antwoord op: het is een van de zichtbaarste effecten van de vloek uit Genesis 3. Door die vloek heersen mannen over vrouwen, en christelijke mannen doen dat ook. Er zijn nog steeds kerken waar die vloek als een zegen wordt gekarakteriseerd, als een herstel van de juiste verhoudingen. Maar je hoeft maar even te kijken naar alles wat er is geschreven door feministen om te zien wat vrouwen eigenlijk allemaal wordt aangedaan. Helaas is er na Herman Bavinck eigenlijk geen theoloog meer geweest die zo naar de vrouwenbeweging heeft gekeken. Wil je hierover goed kunnen discussiëren dan is het - ik zal het maar theologisch zeggen - nodig dat mannen zich bekeren. Vanuit cultuurfilosofisch perspectief kun je zeggen dat mannen in alle culturen van alle tijden vrouwen onderdrukken, en die culturen houden ook christenen in een vaste greep.”

„Ik merk dat in alle confessionele kerken nog steeds veel mensen denken dat je met het toelaten van vrouwen tot het ambt het gezag van de Bijbel aantast, omdat je de uitspraken van Paulus dan aan de kant schuift. Dat is zo in de (GKv), maar

ook in de Christelijke Gereformeerde Kerken, in gemeenten van de Gereformeerde Bond, en zo meer. Toen ik in 1996 mijn eerste artikel schreef waarin ik pleitte voor vrouwen in kerkelijke ambten, waren de meest gehoorde reacties: 'ongereformeerd' en 'onschriftuurlijk'. Grote woorden die makkelijk werden gegeven, zonder degelijke onderbouwing. De recensies van dat boek dat ik samen met anderen schreef: *Zonen & dochters profetieren*, in de bladen *De Waarheidsvriend* en *Nader Bekeken*, stonden vol met soortgelijke reacties, ook zonder deugdelijke argumentatie.”

In de samenleving waren het meestal vrouwen zelf die streeden voor verandering. In de GKv lijkt het vooral een actie van mannen en vrouwen samen.

„In meer orthodoxe kerken zijn het haast altijd mannen die het initiatief nemen. Dat doen ze dan samen met vrouwen. Daar zijn sociologische verklaringen voor. Er is vrouwen bijvoorbeeld altijd geleerd geen initiatief te nemen. In de vrijgemaakte kerken was er eigenlijk alleen mevrouw Bremmer-Lindeboom die dat deed, maar zij werd niet serieus genomen. Dat kwam omdat ze vrouw was, gestudeerd had en wel eens scherp uit de hoek kon komen. Daar houden mannen niet van.”

„Ook vrouwen die theologie gestudeerd hebben steken hun nek meestal niet uit. Soms komt dat omdat ze met een dominee zijn getrouwd en het hem niet moeilijk willen maken. Voor ons boek hebben we als redactie veel moeite moeten doen vrouwen te vinden die het wel aandurfden. Maar ook voor mannen was het een thema waar ze zich niet aan waagden. Na de lezingen die ik vanaf de jaren negentig gaf over dit onderwerp, hoorde ik vaak van predikanten: 'Ik ben blij dat je dit zegt. Als ik het doe dan krijg ik geen beroepen meer'.”

Soms zijn zelfs vrouwen tegen de openstelling van de ambten voor vrouwen.

„Dat is zo, en dat vind ik heel jammer. Voor de oudere generatie vrouwen heeft het vaak te maken met hun identiteit. Zij zijn helemaal gericht op de man. Ik kom ook tegen dat ze denken vanuit oude paradigma's: 'de Bijbel zegt dat het

Maarten Verkerk: „Zo gauw er vrouwen in het ambt komen gaan mannen kerkelijke ambten als van lager orde beschouwen. Dat is een sociologisch fenomeen. Foto: Universiteit Maastricht

Je hebt geen nieuwe hermeneutiek nodig voor het verhaal van de zondeval. Je moet gewoon lezen wat er staat

zo is'. Jonge vrouwen vinden het vooral oninteressant, zij nemen afstand van de kerkelijke structuren. 'Ze doen maar', zeggen zij. Voor hen is het een gelopen race. Velen van hen - hoe jammer ook - zullen ons boek niet lezen. We hopen dat in ieder geval mannen van tussen de veertig en de zeventig jaar het boek wel zullen lezen, zij nemen in deze kerken de beslissingen. Verandering heeft namelijk reflectie nodig.”

Tegenstand is er ook nog steeds, vaak van theologen. Belangrijkste tegenargument lijkt te zijn dat je een heel andere hermeneutiek nodig hebt voor de zwijsgeteksten. Is er inderdaad een andere manier van Bijbellezers voor nodig?

„Ja en nee. Ja, omdat het een groot verschil maakt hoe je Genesis 3 leest. Dat bepaalt in hoge mate hoe open je staat voor de invloed van de zondeval op je eigen denken. Maar het antwoord is ook nee. Uiteindelijk heb je geen nieuwe hermeneutiek nodig. Je moet gewoon lezen wat er staat. Dan blijkt dat we te weinig weten van de precieze context van de zwijsgeteksten. Maar met wat we wel weten is dat ze geen basis zijn voor het afwijzen van vrouwen in het ambt. De tegenstanders zijn daarnaast heel selectief met hun schriftbewijs. De thematische delen zoals Efeziërs 4 en 1 Korintiërs 12 komen bij hen nooit aan bod; ze focussen heel eenzijdig op de zwijsgeteksten. Dat is op het fundamentalistische af. Er zijn natuurlijk wel hermeneutische

vragen te stellen, bijvoorbeeld over de vrouw-onderdrukkende teksten in het Oude Testament.”

In de meeste protestantse kerken is deze discussie achterhaald. Of toch niet?

„Ik heb daar wel zorgen over. Zo hoor ik wel dat zo gauw er vrouwen in het ambt komen, er minder mannen ouderling worden. Dat is een sociologisch fenomeen: mannen gaan kerkelijke ambten dan als van lager orde beschouwen. Dat is natuurlijk heel treurig. Ook hoor ik wel van protestantse vrouwelijke ouderlingen dat ze niet altijd voor vol worden aangezien, zeker niet door mannelijke predikanten. Het is daarom van groot belang dat mannen reflecteren op hun positie in de kerk, en dat ze reflecteren op hun seksuele driften en hun neiging zich hiërarchisch op te stellen. Die reflectie is nu nauwelijks aanwezig. Dus al gaat de synode om, dan zijn we er nog niet.”

Op de komende synode is ook vrouw en ambt een onderwerp, misschien wel het belangrijkste.

„Het wordt hoe dan ook moeilijk voor de vrijgemaakte kerken. Er is nu al een tweede rapport dat pleit voor de opstelling van het ambt voor vrouwen. Vrouwen doen vrijwel alle taken al en er is geen goede onderbouwing voor een afwijzing. En in geval van afwijzing of uitstel is er een aantal gemeentes die toch vrouwen gaan benoemen.”

Zou een positief besluit een nieuwe splitsing kunnen veroorzaken?

„Dat denk ik niet. Mensen voor wie dit heel zwaar weegt, zijn al vertrokken. Ze worden hooguit gevolgd door individuen, niet door hele groepen. De karavaan zal gewoon verder trekken. Aan de andere kant zal een aantal voorstanders ook vertrekken als het niet doorgaat.”

In de Bijbel zelf, in het Nieuwe Testament, spelen vrouwen een belangrijke rol. Wanneer is dat veranderd?

„In de eerste eeuwen waren veel vrouwen actief in verschillende

posities. De laatste jaren is daar veel onderzoek naar gedaan. Er zijn bijvoorbeeld nogal wat grafinschriften gevonden met 'oudste', 'apostel', 'opziener' en 'diaken' en dan met vrouwennamen erachter. De kerkvaders waren ook vaak positief over vrouwen, zij evangeliseerden in de vrouwenverblijven waar geen mannen mochten komen, en bedienden daar ook doop en avondmaal. Maar toen de kerkelijke ambten publieke functies werden, verdwenen vrouwen uit leidinggevende posities.”

U maakt zich al heel lang druk om dit onderwerp, ook toen daar in de vrijgemaakte kerken nog nauwelijks belangstelling voor was. Waarom is dit onderwerp zo belangrijk voor u?

„Dat is begonnen toen mijn vrouw en ik trouwden en we naar Enschede verhuisden. Zij was nog niet klaar met haar studie en hoorde in Enschede dat ze daar nu best mee kon stoppen, met een man die prima de kost verdiende. En zeker toen ons eerste kind op komst was. In Groningen hoorde ze juist dat het huwelijk een onderdrukkend instituut was en dat kinderen krijgen dat nog erger maakte. Toen ging ik me verdiepen in feminisme. Ik werd er steeds meer door gegrepen en werd ook steeds bozer over het onrecht dat vrouwen wordt aangedaan. Onder christenen was daar maar weinig belangstelling voor. Ik merkte ook dat exegeten zich in publicaties niet verantwoordden voor hun keuzes voor een bepaalde uitleg van Bijbelteksten, zoals die over 'gezag hebben over'. Dat kan zowel positief als negatief worden geduid, maar die opties werden nooit beschreven.”

Is uw argumentatie in de loop van de jaren veranderd?

„Nauwelijks, al is die wel verfijnd en heb ik veel bijgeleerd. Dat komt ook doordat ik vanuit de filosofische analyse ben begonnen; ik ben door het kwaad heen gegaan, ook in mijn eigen leven. En dan blijf ik me afvragen: hoe kon dit juist in de kerken gebeuren?”

Achtergrond

Maarten Verkerk

Dr. Maarten J. Verkerk is bijzonder hoogleraar christelijke wijsbegeerte aan de Technische Universiteit Eindhoven en de Universiteit van Maastricht, en bestuursvoorzitter van het Prof. dr. G.A. Lindeboom Instituut. Hij houdt zich vooral bezig met verandermanagement, organisatiekunde, bedrijfsethiek en innovatie.

Samen met Maaike Harmen, Henk Folkers en Almatine Leene schreef Verkerk in 2016 het boek *Zonen & dochters profetieren*, Uitgeverij Boekencentrum, 19,90 euro.

